

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематографіі БССР і Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР

№ 13 (660)

Субота, 27 сакавіка 1948 года.

Цана 50 кап.

БАРАЦЬБІТ ЗА РОСКВІТ НАРОДНАЙ КУЛЬТУРЫ

28 сакавіка спаўняецца 80 гадоў з дня нараджэння геналянага пісьменніка Аляксея Максімавіча Горкага. Невымерна вялікім з'яўляецца значэнне Аляксея Максімавіча для сацыялістычнай культуры. Стваральнік класічных савецка-вядомых твораў «Маці», «На дне», «Мяшчане», «Дзяцінства», «У людзях», «Мае ўніверсітэты», «Жыццё Кілія Самгіна», верны саратнік і друг геналяў рэвалюцыі Леніна і Сталіна, заснавальнік творчага метада савецкай літаратуры — сацыялістычнага рэалізму, палыманы савецкі патрыёт, нястомны змагар супроць рэакцыйных сіл свету, — такім вядомым Аляксеем Максімавічам кожнаму чалавеку ў нашай краіне, прагрэсіўным і сумленным чалавеку ў капіталістычных краінах. Кола праблем, узятых Горкім у сваіх мастацкіх і публіцыстычных творах, настолькі шырокае, а значэнне іх настолькі вялікае і актуальнае, што ў іх мы знаходзім, знаходзім і будзе знаходзіць адказ на найбольш хваляючыя пытанні часу.

Аляксей Максімавіч у сваёй творчасці з ведзарнай сілай паказваў значэнне працы. З гэтай прычыны Горкі пісаў:

«Я — чалавек, які непасрэдна паспытаў ратавальную і высокародную радасць фізічнай працы, хоць гэта і была бессэнсоўна-цяжка праца на паразітаў, на абыяка радасці працы і адпачынку, на зойбайце усіх радасцяў жыцця».

Але калі нават у старых грамадстве праца мела ратавальную сілу, дык вольная сацыялістычная праца ў савецкім грамадстве васцудоўвала, на думку Горкага, самых узвышаных гімнаў і ўслаўлення. З усіх радасцяў яна сараўды з'яўляецца найвялікшай радасцю.

«У канчатковым выніку праца, — пісаў Горкі, — арганізаваная і арганізаваная энергія партыі Леніна — Сталіна ў Саюзе Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, з'яўляецца пачаткам новай, сацыялістычнай гісторыі чалавечства». Гаворачы аб гэтым, Аляксей Максімавіч дадаваў: «ці трэба напамінаць, што гэтым і тлумачыцца дзікая нянавіць буржуазіі да Саюза».

Горкі паставіў у сваіх творах праблему буржуазнага і пролетарскага гуманізма. Ён з велізарнай сілай бачаў буржуазную гнілу і атрутную культуру, ён з бялітаснай дакладнасцю сфармуляваў лозунг: «калі вораг не здаецца — яго знішчаюць».

Нама нідагдо больш-менш складанага пытання творыці ці практыкі літаратуры і мастацтва, яго не знайшоў-б адлюстравання ў творчасці Горкага.

Аляксей Максімавіч быў палыманым барацьбітом за глыбока ідэйнае, насычанае вялікім зместам мастацтва. Ён сістэматычна змагаўся супроць ідэйнага ўбоства твораў некаторых пісьменнікаў, супроць штучнасці і фармалізма. Горкі даваў надыкчы глыбокую ацэнку сутнасці фармалізма:

«Фармалізм, як «манера», як «літаратурны прыём», часцей за ўсё служыць для прыкрыцця пустаты ці вобачы душы. Чалавеку хочацца гаварыць з людзьмі, але кажаць яму няма чаго, і стамляюцца, шматслова, хаць часам і прыгожым, лова падобнымі словамі, ён гаворыць аб усім, што бачыць, аде чаго не можа, не хоча ці баіцца зразумець».

Гэта пісаў Аляксей Максімавіч у артыкуле «Аб фармалізме» ў 1936 годзе. Наколькі прадбачлівым аказаўся Горкі, можна пры-

весці такі факт, што ён папярэджаў — змаганне з фармалізмам не скончана, гэтай воража плынь у нашым мастацтве яшчэ будзе пераходзіць яго развіццю. Вось што пісаў Горкі:

«Спрэчкі аб фармалізме я, зразумела, вітаю... Аднак мне здаецца, што з фармалізмам скончылі вельмі хутка... ці не скончылі з гэтай справай толькі на словах?»

Аляксей Максімавіч аказаўся глыбока правым. Шкодны заходні мадэрнізм прадаўжаў уплываць на некаторых дзеячоў савецкага мастацтва. Гэта прывяло да з'яўлення антынародных фармалістычных твораў. У асабства значных намерах фармалізм выявіўся ў галіне музыкі. Наша большэвіцкая партыя, Цэнтральны Камітэт ВКП(б) не маглі спакойна сузіраць такое становішча. У выніку з'явілася гістарычная пастанова «Аб оперы «Вядкая дружба» В. Мурадзлі, якая нанесла сакрушальны ўдар па правах фармалізма, якая арыентуе дзеячоў нашага мастацтва на лепшыя здабыткі класічнай культурнай спадчыны. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) у гэтым выпадку, як і заўсёды, меў на ўвазе інтарэсы шырокіх народных мас і выхадзіў з вучэння Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна, якія ставілі вышэй усю мастацтва глыбокай ідэі і высокага майстэрства, даступнае і зразумелае народу.

Успомінім, з якой сілай выступаў В. І. Ленін за класічна-прыгожыя ўзоры мастацтва.

«Прыгожае, — казаў ён, — трэба захаваць, узяць яго як узор, выхадзіць з яго, нават калі яно «старое». Чаму нам трэба адварачацца ад сараўды-цудоўнага, адмаўляцца ад яго, як ад выхаднага пункта для далейшага развіцця, толькі на той падставе, што яно «старое»? Чаму трэба сціхацца перад новым, які перад богам, якому трэба пакарыцца толькі таму, што «гэта новае»? Бяссэнсца, сцэпальная бяссэнсца. Тут — шмат дуладушнасці, і, вядома, бессядомай павагі да мастацкай моды, якая пануе на Захадзе... Я не маю сіл лічыць творы экспрэсіўнага, футурызма, кубізма і другіх «ізмаў» вышэйшым выяўленнем мастацкага геналя. Я іх не разумею. Я не адчуваю ад іх ніякай радасці» (Клара Цэткін, «Аб Леніне»).

Іменна гэта думка Вадзіміра Ільіча пакладзена ў аснову пастановы ЦК ВКП(б) «Аб оперы «Вядкая дружба» В. Мурадзлі».

Класічная прастата, яснасць, прыгожасць, адмаўленне пагоні за «саватарствам дэля наватарства» было характэрным і для А. М. Горкага.

Ён патрабаваў ад нашых літаратараў быць у гучы падыей, глыбока вывучаць жыццё, натхняцца гераічнай працай савецкага народа. Савецкі пісьменнік, мастак, на думку Горкага, павінен быць арганічна звязаны з жыццём.

«Для таго, каб добра ўладца матэрыялам, трэба ўсебакова вывучыць яго», — казаў Аляксей Максімавіч.

Вялікім маральным узорам пісьменніка-барацьбіта з'яўляецца для нас Горкі. Па яго шляху мы павіны ісці, яго творчыя запаветы ўвасабляць у жыццё.

Савецкі пісьменнік павіны п'саць творы вялікай сілы, варты нашай гераічнай эпохі, яны павіны памятаць, што выступаюць у краіне, «асветленай генаем Вадзіміра Ільіча Леніна, дзе нястомна і цудадзейна працуе жалезная воля Іосіфа Сталіна» (М. Горкі).

Выйшаў у свет зборнік матэрыялаў «Нарада дзеячоў савецкай музыкі ў ЦК ВКП(б)»

Выйшаў у свет зборнік матэрыялаў «Нарада дзеячоў савецкай музыкі ў ЦК ВКП(б)». У рабоце нарады ўдзельнічалі сакратары ЦК ВКП(б) т.т. А. А. Жданав, А. А. Кузняшоў, М. А. Суслаў, Г. М. Папоў і больш 70 кампазітараў, ды-

рыжораў, музыканальных крытыкаў, музыкантаў. Зборнік, які вышліць выдавецтва «Праўда», змяшчае стэнаграфію выступленняў удзельнікаў нарады.

Тыраж зборніка — 50 тысяч экзэмпляраў. Цана — 3 рублі.

Здымкі фільма «Дзень Сталінграда»

Групай кіноператараў Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў праводзіцца здымкі фільма «Дзень Сталінграда». У кіравадце

будзе паказаны горад-герой праз пяць гадоў пасля Сталінградскай бітвы.

Выданне Твораў В. І. Леніна і І. В. Сталіна

Кніжнімі магазінамі рэспублікі атрыманы чарговыя тамы Твораў В. І. Леніна і І. В. Сталіна, якія выдалены Дзяржаўным выдавецтвам палітычнай літаратуры.

В. І. Ленін, Творы, т. XV.
У пяцінацім таме змешчаны творы, напісаныя В. І. Леніным з сакавіка 1908 года да жніўня 1909 года.

У гэтым таме ўпершыню надрукаваны артыкул «Мрая дэманстрацыя англійскіх і нямецкіх рабочых», дакументы «Заява большэвікаў», «У Праўленне германскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі», дзе прамовы на нарадзе пашыранай рэдакцыі «Пролетарыя» і «Прэзят ліста Большэвіцкага Цэнтра Совету школы на Капры».

В. І. Ленін, Творы, т. XVI.
Шаснацім там змяшчае творы, напісаныя В. І. Леніным за час з верасня 1909 да снежня 1910 года. Тут упершыню надрукаваны «Ліст слухачам школы на Капры».

«Аб ідэйным распадзе і разбродзе сярод расійскай сацыял-дэмакратыі», «Аб групе «Наперад», «Аб'ява аб выданні «Рабочай газеты», «Адкрыты ліст да ўсіх сацыял-дэмакрату партыіцаў», дзе заявы ў Цэнтральны Камітэт РСДРП і вялікая работа Леніна «Капіталістычны лад сучаснага земляробства», напісаныя ў канцы 1910 года.

І. В. Сталін, Творы, т. VI.
У шостым таме ўпершыню надрукаваны «Ліст т. Дзям'яну Беданаму».

І. В. Сталін, Творы, т. VII.
У сёмым таме змешчаны творы, напісаныя таварышам Сталіным на працягу 1925 года.

У гэтым таме ўпершыню надрукаваны прамова на пленуме ЦК РКП(б) 19 студзеня 1925 года, гутарка з удзельнікамі нарады агіт-пропаў 14 кастрычніка 1925 года, ліст членам рэдакцыі «Комсамольскай Праўды» і лісты тт. Д-ову, Мер-рту і Ермакоўскаму.

Абласны семінар культасветработнікаў

Днямі адбыўся пяцідзённы семінар дырэктараў раённых Дамоў культуры, загадчыкаў раённымі і сельскімі бібліятэкамі і кіраўнікоў гурткоў мастацкай самадзейнасці Магілёўскай вобласці.

Для удзельнікаў семінара былі прычтаны лекцыі і даклады

«100-годдзе «Маніфеста Комуністычнай партыі», «Аб савецкім патрыятызме», «Аб падрыхтоўцы і правядзенні вясновай сярэбы» і інш.

Удзельнікі семінара абмяняліся вопытам сваёй работы.

(БЕЛТА).

Сельскія Дамы культуры

У вёсцы Луні Лунінецкага раёна, адкрыт Дом культуры. У ім абсталяваны кіно-зала на 250 чалавек, бібліятэка і чытальня зала.

У бліжэйшы час Дамы культуры

будуць адкрыты ў мястэчку Морава, Іванаўскага раёна, у вёсцы Кожан-Гарадзку, Лунінецкага раёна, у вёсцы Парэчка, Лагшыньскага раёна, і інш.

(БЕЛТА).

На сценах калектываў самадзейнасці

Гурток мастацкай самадзейнасці пры Васілевіцкім Даме культуры за шэсць месяцаў даў для калектываў раёна 16 канцэртаў. На сценах Дома культуры з поспехам прайшла п'еса А. Астроўскага «Лес». Цяпер удзельнікі гуртка рыхтуюць да па-

станоўкі п'есы А. Карнейчука «Платон Крэчат».

Надаўна калектывы мастацкай самадзейнасці пры Брагінскім Даме культуры паказваў свой новы спектакль «Рускія людзі» К. Сіманова.

Наш кар.

Учыл жыве наша рэспубліка

МІНСКАЕ СУКНО

(Гутарка з сакратаром партыйнага бюро партарганізацыі Мінскага тонкасукоўнага камбіната тав. РАЦЬКОВЫМ С. С.)

А цяпер яна ядрэна працуе, перавыконвае дзённы заданні.

Па меры асваення сваёй спецыяльнасці, расце і любоў да выконваемай работы. Думаю, не памылюся, калі скажу, што ў першыя дні нават і Арышч не была ўпэўнена, ці здолее яна добра авалодаць спецыяльнасцю і звязаць свой лёс з лёсам камбіната. А цяпер яна адчувае гаспадаром сваёй машыны і не можа ўявіць сабе па-за калектывам, які выхваляў яе. Характэрны ў гэтых адносінах такі факт. Калі Нада з Арышч выхадзіла замуж, яна звярнулася ў дырэкцыю з просьбай, каб аказалі ёй матэрыяльную дапамогу, таму што рудзіла ў яе няма. І сяда заяву яна пачынала так: «Я дачка камбіната». У гэтых словах выказаны яе адносіны да свайго прадпрыемства, новая яе свядомасць.

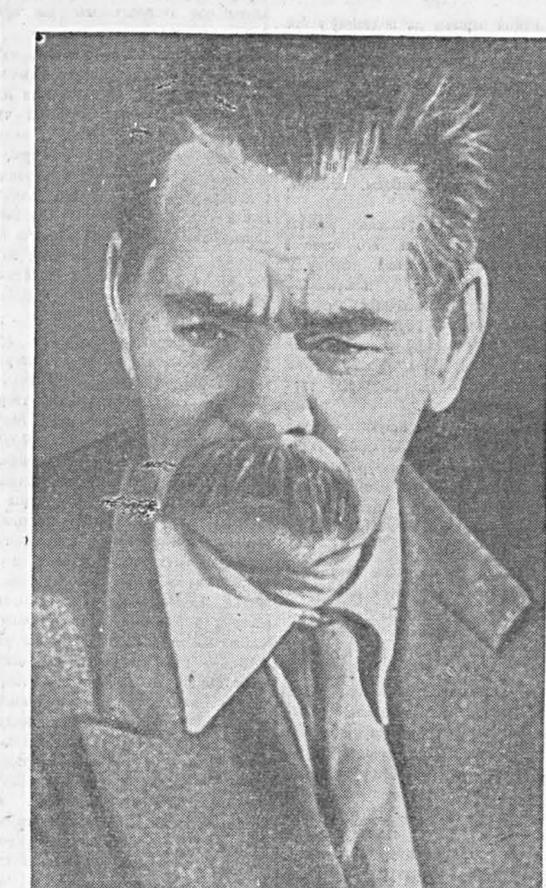
А апошніх выбарах дэпутатам Мінскага горсовета. Асволі свае спецыяльнасці і добра працуюць тэчыха Ядвіга Шаблюўска, зменны майстра прадзільнага цэху комсамолецкі Кім Рабніюк і іншыя. Усе яны — нядзурныя вучні школы ФЭН. Іх у нас налічваецца 212 чалавек.

Рашэнне аб будаўніцтве тонкасукоўнага камбіната ў сталіцы Беларусі было прынята Советам Міністраў БССР яшчэ ў 1944 годзе. Яно сведчыла аб вялікіх клопатах саюзавага ўрада і асабства таварыша Сталіна ў справе хутэйшага аднаўлення народнай гаспадаркі нашай рэспублікі. Яшчэ не былі гатовы карпусы камбіната, а ў наш адрас пачалі прыбываць грузы. На доўгі і шырокіх драўляных скрынях, у якіх былі ўпакованы новыя машыны, стаялі словы: «Мінск, тонкасукоўны камбінат». Плошчу ў некалькі гектараў уздоўж чыгуначнага палатна пасажырскай станцыі занялі скрыні з каштоўным абсталяваннем.

На парадку дня тады ўсталала адна з сур'ёзнейшых задач — падарыць і падрыхтаваць кадры рабочых і інжынера-тэхнічнага персанала. Спецыялістаў у рэспубліцы амаль не было. Іх мы пачалі рыхтаваць у школе фабрычна-заводскага навування, з моладзі, якая прыйшла з сельскіх раёнаў, пераважна дзяўчат.

Яны хутка асвоіліся з новай складанай работай і цяпер не толькі выконваюць, але і перавыконваюць нормы выпрацоўкі. Узвядз хоць-бы комсамолку Надзю Арышч, дзяўчыну з Бягомля. Першы раз Надзя не ведала як прыступіцца да машыны, якая найголь вышэй за росту.

Кадры спецыялістаў растуць вельмі хутка. Нямногія месяцы адзляляюць комсамолца Аляксандра Турноўскага, сына чыгуначніка, ад таго часу, калі ён закончыў школу фабрычна-заводскага навування. Зусім юнак — яму нават не даялося ўдзельнічаць у выбарах мясцовых Советаў, бо да гэтага дня яму яшчэ не было 18 гадоў, ён працуе ў нас цяпер зменным майстрам ткацкага цэху. І добра працуе. Яго цэх у лютым месяцы значна перавыканаў месячны план выпуску прадукцыі. За кароткі тэрмін авалодаў спецыяльнасцю тэчыхі была вучаніца школы ФЭН дзевятнаццацігадовага Аня Варанчук. Яна першая з дзяўчат перайшла на абслугоўванне двух станкоў і сістэматычна перавыконвае нормы выпрацоўкі. Як лепшую работніцу не абраў на

Максім Горкі.

Кнігі А. М. Горкага на беларускай мове

Вялікім поспехам карыстаюцца творы М. Горкага ў беларускіх чытачоў. Пачынаючы з 1917 года і да нашых дзён кнігі пісьменніка шмат разоў выдаваліся ў Беларусі. У кнігавыдавецтве «Звязда» ў 1917 годзе асобнай кніжкай выйшла аповесць «Макар Чудра». У 1925 годзе ў Клімавіцкай акруговай друкарні былі выдадзены «Песня аб Сокале» і «Песня аб Буравесніку». У 1934 годзе выходзіць у свет п'есы «Мяшчане», «Ворагі», аповесць «У людзях».

Да Вялікай Айчыннай вайны Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі выпусціла збор твораў М. Горкага ў перакладзе Я. Коласа, З. Бядулі, М. Лынькова і інш. Аповесць «Маці» выдавалася на беларускай мове ў 1932, 1935, 1936, 1938 і 1941 г. г. Пасля Вялікай Айчыннай вайны выйшлі «Казкі аб Італіі», «Старая Ізергіль», «Сэрца Данка», «Дзед Архіп і Лёнька». Рыхтуюцца да выдання аповесць «Маці», зборнік аповяданняў для дзяцей і аповесць «Дзяцінства».

Выстаўка, прысвечаная А. М. Горкаму

80-годдзе з дня нараджэння вялікага сына рускага народа А. М. Горкага ўрадавая бібліятэка, якая носіць імя пісьменніка, сустракае цікавай і змястоўнай выстаўкай.

Шматлікія фотаздымкі, дакументы і творы пісьменніка паказваюць жыццё і літаратурную дзейнасць Аляксея Максімавіча ў розныя перыяды яго жыццявага шляху.

Спецыяльны раздзел выстаўкі прысвечаны паказу выданняў, якія выходзілі па ініцыятыве ці пад рэдакцыяй М. Горкага. Сярод іх — часопісы «Гісторыя Пуццлаўскага завода», «Нашы дасягненні», «СССР на будаўніцтве», «Гісторыя грамадзянскай вайны»; серыі кніг «Бібліятэка паэта», «Жыццё выдатных людзей», альманах «Год дзясціны» і інш. Тут выстаўлены фотаздымкі вокладкі часопіса «Летапіс», які рэдагаваў Аляксеем Максімавічам у гады імперыялістычнай вайны, а таксама здымкі вокладак зборнікаў армянскай, латышскай і філіпінскай літаратуры, якія, вядомае злучыў М. Горкага, «...павіны былі паказаць нянавіць яркай і своеасаблівай культуры народнасцяў, прадуманых самаўладствам Раманавых і Ка».

Раздзел «Горкі і літаратура народнага СССР» гаворыць аб вялікай вядомасці, якую набылі творы пісьменніка сярод братніх нацыянальнасцяў Саюза і асабства пасля Вялікага Кастрычніка. Калі да рэвалюцыі за 23 гады было выдадзена толькі 11000 экзэмпляраў твораў пісьменніка, перакладзена на 7 моў народаў Расіі, то за такі-ж прамежак часу пасля рэвалюцыі выдадзена на 65 мовах народнага СССР 38 мільёнаў экзэмпляраў кніг М. Горкага.

Аб узаемадачынненні Аляксея Максімавіча да беларускай літаратуры і перакладах яго твораў на беларускую мову расказвае раздзел «Горкі і Беларусь». Глядач можа пазнаёміцца з фотакопіямі ліста М. Горкага Беларускай Акадэміі навук у сувязі з выбараннем яго ганаровым акадэмікам, а таксама з тэлеграмай Аляксея Максімавіча Янку Купалу з поваду 30-годдзя літаратурнай дзейнасці паэта.

Згодна дадзеным Усеагульнай кніжнай палаты ад 5 мая 1946 г., за перыяд 1917—1946 г. г. на беларускай мове выдадзена 36 назваў твораў М. Горкага агульным тыражом у 231600 экзэмпляраў. На выстаўцы экспаніраваны пераклады твораў «Маці», «Справа Артамонавых», «Мае ўніверсітэты», «Дзяцінства», «Дзед Архіп і Лёнька», «9-е студзеня» і інш.

Значную цікавасць уяўляе з сябе кніга «Горкі і Беларусь», складзеная бібліятэкай і змешчаная ў названым раздзеле. У ёй сабраны матэрыялы аб праездзе М. Горкага праз Мінск (1928 год), аб спатканні яго на мінскім вакзале, успаміны Я. Коласа — «Тры незабытыя сустрэчы», М. Лынькова — «У Аляксея Максімавіча», лісты Я. Кулалы і Я. Коласа да М. Горкага, выказванні Аляксея Максімавіча аб беларускай літаратуры, вершы нашых паэтаў, прысвечаныя вялікаму пісьменніку.

ДОМК КАШЫРЫНА

Працоўныя гор. Горкага шануюць памяць свайго земляка і, як самую дарагу сувязь, захоўваюць усё тое, што звязана з жыццём вялікага пісьменніка. На Успенскай гарцы стаіць домік Кашырына — дзеда пісьменніка. Тут Аляксей Максімавіч правёў свае дзіцячыя гады. У доміку Кашырына створаны літаратурны музей, у якім прадстаўлены дакументы і фатаграфіі аб ніжнегародскім перыядзе жыцця і творчай дзейнасці Максіма Горкага, ад першых твораў, рэвалюцыйных гурткаў, у якіх ён удзельнічаў, аб першым яго аршыце. Шырока прадстаўлены творы пісьменніка. Тут-жа захоўваюцца рукапісы Аляксея Максімавіча Горкага.

Пастанова ЦК ВКП(б) аб оперы В. Мурадэлі „Вялікая дружба“ і задачы беларускіх кампазітараў

Даклад А. Багатырова на агульным сходзе кампазітараў БССР*

Пастанова ЦК ВКП(б) аб оперы Мурадэлі „Вялікая дружба“ падвергла суровай і справядливай крытыцы сучасную савецкую музыку. Праведзеная ЦК ВКП(б) нарада дзейно савецкай музыкі з'явілася сведчаннем таго, якую вялікую увагу аддае партыя нам, савецкім кампазітарам, свечасола ўказваючы на нашы памылкі і дапамагаючы выпраўляць іх.

Чаму творчасць значнай групы нашых вядучых кампазітараў аказалася заражанай фармалістычным уплывам? Гэта з'явілася вынікам уплыву на іх заходняй мадэрнісцкай музыкі, якая мае сваю гісторыю.

У творчасці апошніх буйных сімфаністаў Захада — Малера і Брукнера — незвычайна ярка выніліся абстрактныя псіхалагічна-экспрэсіўныя канцэпцыі і крайні індывідуалізм.

Усё гэта падрыхтавала той стан заняпаду, у якім знаходзіцца цяпер музыка на Захадзе. Характэрным для сучаснай заходне-еўрапейскай музыкі з'яўляецца творчасць Шёнберга, Хіндэміта, Стравінскага, Кшэнека, Альбана Берга, Артура Оннегера, Мессіна і іншых кампазітараў. У іх творчасці найбольш асцява выяўляецца марам сучаснага буржуазнага мастацтва.

Заходне-еўрапейскі мадэрнізм меў уплыў на развіццё музычнага мастацтва нашых кампазітараў. Творчая арганізацыя Асацыяцыі сучаснай музыкі ўзяла на пачыт усе мадэрнісцкія напрамкі і пачала асабліва папулярныя творчасць экспрэсіўністаў Шёнберга, Хіндэміта, Кшэнека, А. Берга, Стравінскага, Оннегера, Дрэслера і інш. Адначасова пачаўся развіццё рускай класічнай музыкі, іскі ўслед за традыцыямі якой пачало лічыцца непрыстойным.

У гэтай атмасферы і фарміравалася творчасць Шостакавіча і многіх іншых савецкіх кампазітараў маладога і сярэдняга пакалення. Гэтым і можна растлумачыць тую ацэнку, што Шостакавіч нічога не ўспрымаў ад рускай класічнай музыкі, а абстрактныя псіхалагічна-экспрэсіўныя канцэпцыі і індывідуалізм Малера, мажорная пошукі Хіндэміта з'явілі таксама асцява і моцнае вылучэнне ў яго творчасці.

Арткул «Сумбур замест музыкі» аб оперы Шостакавіча «Лэдзі Макбет» надрукаваны ў «Праўдзе» ў 1936 годзе, быў свечасолавым напіраджаннем для савецкіх кампазітараў. Але з таго часу мала што змянілася ў савецкай музыцы.

Аб гэтым канкрэтна гаворыцца ў Пастанове ЦК партыі аб оперы Мурадэлі «Вялікая дружба». У Пастанове вычарпальна ясна і канкрэтна гаворыцца аб тым, што асабліва дрэнныя справы — у га-

ліне сімфанічнай і опернай творчасці. ЦК ВКП(б) лічыць, што правал оперы Мурадэлі з'яўляецца вынікам згубленага для творчасці савецкага кампазітара фармалістычнага шляху, на які стаў т. Мурадэлі. У Пастанове называюцца імяны кампазітараў, у творчасці якіх найбольш ярка выявіліся фармалістычныя тэндэнцыі. Гэта — Шостакавіч, Пракоф'ев, Хачатурян, Шабалін, Папоў, Мяскоўскі і інш.

Характэрнымі рысамі іх музыкі з'яўляецца адмаўленне асноўных прынцыпаў класічнай музыкі, прапаўдненне атаваланасці, дысананса і дысгармоніі, якія нібы-та з'яўляюцца вылучэннем «прагрэса» і «наватарства» ў развіцці музычнай формы; адмаўленне ад такіх важных асноўных музыкальных твораў, як мелодыя, захваленне сумбурычнымі нэўрапатэчнымі спалучэннямі, што ператварае музыку ў какафонію, у хаатычнае нармаджэнне гукаў.

Вялікую адмоўную ролю ў фармаванні фармалістычнай мовы Шостакавіча, Пракоф'ева і іншых кампазітараў адыграла музыкальная крытыка. Прыкладам можа быць той факт, што Шостакавіч пасля крытыкі яго оперы «Лэдзі Макбет» пачаў перабудоўваць і напісаў такія творы, як 5-я сімфонія і фортапійны квартэт; у аснову іх пакладзены рэалістычны пачатак, але музычныя крытыкі пачалі ўплываць на кампазітара ў адваротным напрамку і пацягнулі яго назад у лагер фармалізма. Музыкальная крытыка не выяўляла думкі савецкай грамадскасці, думкі народа, і ператваралася ў рупар асобных кампазітараў. Некаторыя музыкантаў, замест прынцыповай, аб'ектыўнай крытыкі, з-за сярбоўскіх адносін пачалі дагаджаць тым ці іншым музычным літарам і аўтарытэтам, усялялі ўсхваляючы іх творчасць. Крытыка заахвочвала прадстаўнікоў фармалістычнага напрамку і штурхала кампазітара на шлях няправільнага разуметага наватарства. Яна ацэньвала ўзровень майстэрства ізалявана ад ідэйнага зместу твора і метадаў мыслення кампазітара.

Для мяне бесспрэчным з'яўляецца факт захвалення многімі савецкімі кампазітарамі фальшывым наватарствам. З паняццем наватарства часта блытаюць пошукі арыгінальных музычных зваротаў і ітананый, якія не сустракаліся раней, ускладненне гармоніі, захваленне рытмічнымі фокусамі. Няправільнае разуменне наватарства прывяло да таго, што пануючае становішча ў савецкай музыцы заняла група кампазітараў, якая адмаўляла лепшыя традыцыі рускай і заходняй класічнай музыкі, як нібы-та старыя, кансерватыўныя, старомодныя, і ігнаравала творчасць кампазітараў, якія спрабавалі добрасумленна засвойваць і развіваць прыёмы класічнай музыкі.

Знашлі ў такіх творах Аладава, як 2-я сімфонія, араторыя «Над ракой Арэсай», сімфанічная паэма «Майцею за смерць», уверцюра «Наперад, зары насустрач», сімфанічныя пазмы — «Паграмічкі Лагода» і «3 дзёнікі партызана», першы і другі струнныя квартэты. Асноўную тэндэнцыю гэтага стылю можа вызначыць такое пераасанаванне выкарыстоўваемага матэрыяла, пры якім уласцівыя яму якасці даводзіцца да вастрыі, да вычарнай экспрэсіўнасці ў гармоніі. Частая ходы на інтэрвалы, якія востра дысануюць (у прыватнасці, памешанні і павячаныя актавы, ноны, квінты, квартэты і г. д.) ці, наадварот, напружана-паступальныя храматычны рух, які падыходзіць да асноўных апорных гукаў мелодыі ці абрукае іх, — такія найбольш асцява рысы інтананійнай мовы Аладава. Побач з інтэрваламі, вялікую ролю адыгрываюць іншыя фактары, напрыклад, асабліва зліліцца, ляманасць меладчнага рытунку, якая спалучаецца звычайна з часовай і працяглай невыразнасцю лада-танальнага цэнтру, што таксама старае цяжкасці ў ўспрыманні твораў кампазітараў. У пачынальнай сувязі з вышэй адзначаным знаходзіцца і рытміка — востра-імпульсіўная, халрызная, якая не церпіць устойлівых формул руху, заўсёды пераходзіць у плаўны рух. Адсюль — тыповыя для Аладава пругкія рытмічныя тармажэнні мелодыі.

Аднак, абстрактнасць гармоніі Аладава мела сваім вынікам тое, аб чым, у дачыненні да Вагнера пісаў Курт у «Рамантычнай гармоніі»: па меры ўзбагачэння акорда ўсемагчымымі альтэрацыямі, у яго галасах умацоўвалася меладчнае імкненне да наступнага акорда, але пашлаблялася функцыянальная афар-

боўка. Ён становіўся танальна многазначным. Магчыма, напружанага, але танальна-дэзарыентаванага руху, якая намецілася, такім чынам, як у Вагнера, набывае ў стылі Аладава вялікае значэнне. У сваіх творах кампазітар доводзіць вагнераўскую альтэрацыўную тэхніку да апошняй мяжы, але не пераходзіць той грані, за якой пачынаецца адцягненне лінейна-канструктыўнасці. Танальна-дэзарыентуючым рухам Аладава карыстаецца, як моцным дынамічным сродкам, значэнне якога імяна ў тым, што ён адбываецца ў агульных рамках пэўнай мажорнай ці мінорнай лада-танальнасці. Гэты прыём затумаўняў лада-танальнага цэнтру занадта часта ўжываецца кампазітарам. Адсюль слабасць і рыхласць формы твораў кампазітара. Гэта робіць яго творы невыразнымі. Аўтар імкнецца адлюстраваць сучасныя ідэі і вобразы, але яго сродкі музыкальнага ўвасаблення не даюць магчыма ствараць музыкальныя вобразы, блізкія і разуменныя нашаму савецкаму слухачу. Выключэннем з'яўляецца асобна сымфанічна, танцавальная сюіта, фортапійны квінтэт. У баладзе «Суровыя дні» ў меншай ступені, аднак усё ж займаюць значна месца фармалістычныя сродкі выяўлення. М. Аладава трэба падумаць аб сур'ёзнай творчай перабудове, кардынальна змяніць сваю гарманічную і меладyczną мову.

Мадэрнісцкі напрамак меў уплыў і на маладое пакаленне беларускіх кампазітараў. Гэты уплыў моцна адчуваецца ў паасобных творах П. Падкавырава і Л. Абеловіча.

Падкавыраў — таленавіты кампазітар, яшчэ ў пачатку свайго творчага шляху знаходзіўся пад моцным уплывам творчасці французскіх імпрэсіяністаў і Скрабіна. У яго ранніх творах — сімфанічнай паэме «Дзіванцы» і «Варыяцыях» а таксама ў фортапійных п'есах, пераважала гукавая ігра фарбаў.

Але ўжо тады ў яго вакальных творах выразна быў відаць рэалістычны пачатак («Блакітнае возе», «Воз жыцця» і інш.). На працягу ўсяго перыяду вучобы ў кансерватарыі гэтыя два пачаткі ў кампазітара вядуць барацьбу між сабой. У выніку перамагае рэалістычны пачатак. З'яўляецца яго першая сімфонія, твор, які хвалюе сваім эмацыянальным напружэннем і яркасцю меладчнага матэрыяла. Першая сімфонія напісана ў добрых традыцыях рускай класічнай музыкі і была станоўча прынята музыкальнай аўдыторыяй Мінска, Масквы і Кіева, Але Падкавыраў піша скрыпачны канцэрт, у якім зноў вяртаецца на пазыцыі мадэрнізма. У гэтым творы ўвесь час падкрэсліваецца абстрактнасць тэматчнага матэрыялу. Няўдалая аркестраўка робіць яшчэ больш відавочна слабасць гэтага твору. Наступны яго твор «Струн-

ны квартэт» таксама напісаны надзвычай складанай і абстрактнай музыкальнай мовай. Залішня псіхалагічнасць і самапаглыбленасць робіць квартэт неўспрымальным. І, наадварот, вельмі ўдаўся Падкавыраў яго фортапійны канцэрт, дзе добра выкарыстаны беларускі народна-песенны матэрыял. Майстэрскае выкарыстанне ўсіх інструментаў сведчыць аб прафесійнальнай сталасці аўтара ў гэтым жанры. Апошні твор Падкавырава — 2-я сімфонія — супярэчлівы. Пры навунасі цікавага музыкальнага матэрыяла (асабліва другая і трэцяя часткі), кампазітар не справіўся з першай і чацвёртай часткамі. Цікавае задума аўтара і адказная тэма не знайшлі сапраўднага выяўлення ў камерным спосабе выкладання матэрыяла. У выніку — закончанага твора не атрымалася. Чаму-ж Падкавыраў да гэтай пары яшчэ не

пазбавіўся імпрэсіянісцкіх уплываў, якія садзейнічаюць выдчыню яго некаторыя творы? Мне здаецца, што асноўнай прычынай гэтага з'яўляецца адрыў кампазітара ад жыцця. У творах, дзе ён звяртаецца да народна-песеннай творчасці, яго сустрэкае ўдача. Там жа, дзе ён хоча гаварыць так званай «арыгінальнай» мовай, ён церпіць паражэнне. Падкавыраў неабходна больш звяртацца да народна-песеннай творчасці, успрымаць нашу рэчаіснасць не кабінетна, а ў непасрэднай блізкасці да яе, і тады яго творчасць пазбавіцца хібаў.

Л. Абеловіч — малады кампазітар, які прыхаў да нас у 1939 годзе з Варшавы. У сваёй творчасці ён з'яўляецца прадстаўніком заходняга мадэрнізма Шёнберга і Хіндэміта. Аб гэтым сведчыць яго уверцюра для аркестра і скрыпачная саната. Але таксама неабходна адзначыць, што ў кампазітара з'явілася моцнае імкненне да народнай творчасці. Гэта знайшло сваё адлюстраванне ў апошніх творах Абеловіча — дзесяці рамансах і творах для цымбал.

II. Аб яркасці і даходлівасці музыкальных твораў.

Трэба спыніцца на пытанні няправільнага разумення фармалізма, якое існуе ў нашым музычным асяроддзі. Пачынаючы упамінаць у якасці фармалістычных твораў оперы «Алеся», «Кастусь Каліноўскі», 2-ю сімфонію Цікоцкага і г. д. Усялякую складанасць аб'яўляюць фармалізмам. У сувязі з гэтым мне хочацца спыніцца на творчасці Цікоцкага і Лукаса.

Я. Цікоцкі — кампазітар, які ўжо сфарміраваўся. Яго опера «Алеся» створана на аснове рускіх класічных традыцый. Яркасць музыкальнай мовы і музыкальных характэрыстык у гэтым творы пакаіда вялікае ўражанне. Ніякага ўплыву мадэрнісцкага мастацтва тут няма. 2-я сімфонія — твор, вельмі няроўны ў сэнсе яркасці музыкальнага матэрыяла і майстэрства. Музыкальны матэрыял двух апошніх частак бедны і нецікавы. Гэты твор дрэнна ўспрымаецца не таму, што ён фармалістычна, а таму, што кампазітар нехапаў творага напружання, каб і ў апошніх частках захавалі ўзровень першых двух. Наўдача оперы «Кастусь Каліноўскі» Лукаса таксама мае сваёй прычынай не фармалізм. Яна — у адсутнасці драматычных дзеянняў у аўтара, а

III. Становішча музыкальнай крытыкі

Неабходна спыніцца на нашай крытыцы. Гэта, бадай, самая слабая і адсталя галіна ў дзейнасці Саюза кампазітараў Беларусі. Да гэтага часу нашымі музыкантамі не было вастаўлена ніводнай навуковай

раз крытычнай заўвагі, то яны не падмацоўвалі навуковымі доказами. Усё зводзілася да асабістага густу ці групавых меркаванняў. Музыкальна-адукацыйная секцыя, якая існуе ў саюзе тры гды (кіраўнік М. Аладаў), ні разу не збралася, ніякіх творчых пытанняў не ставіла. У такім становішчы, у першую тэру вівата Праўленне Саюза кампазітараў і асабіста я, як старшыня, а таксама М. Аладаў, які заняў мяне ў перыяд маёй адсутнасці. Нашу базілінасць па-большэйку крытыкаваць можна вытлумачыць толькі тым грымлівым лібералізмам, які пануе ў нашай арганізацыі.

Фармалістычныя канцэпцыі ў творчасці Аладава знаходзілі ўсмерную падтрымку ў асобе музыказнаўцы Б. Смольскага, які на кожнам сходзе захаваліся творчасцю Аладава, узвёў яго на п'едэстал і пакланяўся яму. Я павінен заявіць што такая крытыка прынесла вялікую шкоду М. Аладаву, а ў свой час і П. Падкавыраў, якому таксама надавалі эгіт «геніяльнасць» ў спадзяванні, што Падкавыраў будзе стаць на варце вузкіх групавых інтарсаў. Я лічу, што і крытыкі і музыказнаўцы віваваты ў тым, што М. Аладаў на працягу 24-х год піша фармалістычныя творы, а Падкавыраў да гэтага часу яшчэ не пазбавіўся ад мадэрнісцкіх уплываў.

Вялікай перашкодай для работы крытыкаў з'яўляюцца нашы вядучыя газеты, якія заўсёды адмаўляюцца змяшчаць артыкулы крытычнага характару. Крытыкаваць той ці іншы спектакль нельга, неабходна пісаць толькі станоўча, — вост дэві нашых газет. Адсутнасцю сапраўднай крытыкі можна вытлумачыць пастаноўку оперы «Кастусь Каліноўскі». У свой час Саюз кампазітараў напіраджваў аб хібах гэтага твора, але мастацкае кіраўніцтва опернага тэатра, у асаб. т. Брона, з самага пачатку заняло пазіцыю захвалення оперы. Замест таго, каб сур'ёзна напачаць з маладым кампазітарам, дапамагчы яму палепшыць хоць-бы тую бездапаможную аркестраўку, якая была, т. Брон ухіліўся ад гэтага ў спадзяванні, што ў Мінску, бацьце, публіка непрабавалая, а

тэатр атрымоўвае датацыю. У выніку пацярпеў і кампазітар, пацярпеў і тэатр, затраціўшы два гды на стварэнне спектакля, але тав. Брона гэта не хвалюе. Такія адносіны да беларускай музыкі недапушчальныя, яны не могуць стымуляваць работу кампазітараў над новымі опернымі творами.

Цяжкае становішча, што складлася на музычным фронце, можна вытлумачыць поўнай абыякавасцю кіраўніцтва па справах мастацтва і асабіста т. Лютаровіча ў адносінах да музыкальнага мастацтва. Вось ужо некалькі год рад музыкальных дзеючых сігналаў аб вялікіх хібах у рабоце кансерватарыі. Рад фактаў сведчыць аб поўнай дэзарганізаванасці кансерватарыі. Фактычна адсутнічае клас тэорыі і кампазіцыі. Кіраўніцтва-ж па справах мастацтва заняло пазіцыю наглядальніка і ніякіх мер не прыняла, лічыць, відаць, што кансерватарыя — трэццеступная ўстанова. Гэта ў корані няправільна; кансерватарыя павінна быць у нас першаступеннай установай, асноўным цэнтрам музыкальнай культуры. Будзе дрэнная кансерватарыя — і ніколі ў нас не будзе кваліфікаваных музыкальных кадраў. Няправільную пазіцыю заняла Кіраўніцтва па справах мастацтва і ў дачыненні да кампазітараў, што выявілася ў недаверу да нашай творчасці. Нежаданне прызнаваць зусім інструментальную музыку можна вытлумачыць толькі тэндэнцыям: чым менш будзе пісаць музыкі, тым нам спакойней будзе жыць і працаваць. Неабходна яшчэ раз абмеркаваць на нашым сходзе пытанне адносін да беларускага фальклору. На гэтую тэму ў нас некалькі год вядуцца спрэчкі з Кіраўніцтвам па справах мастацтва. Т. Лютаровіч і Яфрэмаў адмоўна ставіцца да беларускай народнай песні і яе апраўкі. Тав. Яфрэмаў лічыць, што неабходна выкарыстоўваць толькі сучасны фальклор. У гэтым пытанні я прарэчыць не буду, але нельга ігнараваць і старыя фальклорныя матэрыялы. Мне здаецца, што народная песня заўсёды будзе жыць, і будзе жыць творчасць, якая грунтуецца на народным меласе. Аб гэтым жа ясна і канкрэтна сказана ў Пастанове ЦК ВКП(б).

У святле нашых высокіх ідэйна-эстэтычных ідэалаў асабліва недапушчальным з'яўляюцца рэцывы фармалізма ў творах некаторых нашых кампазітараў. Слабымі ў ідэйным і мастацкім адносінах выглядаюць спектаклы лінейна і «навабахіанства».

Тав. Жданаў высунуў перад работнікамі тэатрычнага фронту важнейшую палітычную задачу: выкрэсьце рэакцыйныя, варожыя народу пільны ў філасофіі, літаратуры і мастацтве сучаснага Захада, ускрыць перад усімі нізкасці і агіднасці ідэйнага заняпаду буржуазіі. «Каму-ж, як не нам, — краіне перамогшага марксізма, — яе філасофам, — узначаліць барацьбу супроць разбачанай і агіднай буржуазнай ідэалогіі, каму, як не нам, наносіць ёй сакрушальныя ўдары».

IV. Нашы задачы

У святле Пастановы ЦК ВКП(б) наша крытыка павінна кардынальна перабудавацца. Перад ёй стаяць велізарныя і адказныя задачы. Ніколі, бадай, у гісторыі чалавечтва не адчуваўся з такой сілай патрэба ў творча актыўным асэнсаванні з'яў мастацтва, як у наш час. Дапамагаючы асэнсаванне музыцы, як з'яў грамадска-культурнага жыцця, прапагандуючы ўсё найбольш каштоўнае і перадавое, музыка-крытычная думка заклікана садзейнічаць хутэйшаму ўвасабленню гэтых ідэалаў у творчасці савецкіх кампазітараў, заклікана быць магутнай зброяй камуністычнага выхавання народных мас і росту іх культуры. У гэтым — сэнс савецкага музыказнаўства, савецкай музыкальнай публіцыстыкі, якой адной з важнейшых галін ідэалагічнай работы, у гэтым яе актыўна-кіруючая роля.

Адказныя праблемы стаяць перад савецкай музыкальнай крытыкай. Перш за ўсё, непасрэдна публіцыстычнымі музыкальна-крытычнымі задачамі: аналіз і ацэнка сучасных з'яў творчасці, абогульненне і асэнсаванне каштоўнейшых дасягненняў, смелае асуджэнне ўсіх хібаў і памылак. Гэтыя задачы і вызначаюць сапраўднае сувязь музыкальнай навуцы з сучаснасцю, яе надзённасць, яе мэтанаіраванасць. Крытыка-публіцыстычная дзейнасць зусім не вычэрпваецца жанрам газетных рэцэнзій. Пры ўсёй важнасці падобных непасрэдных водгукаў, яны павінны падмацоўвацца і дапаўняцца нарысамі і нават серыямі нарысаў у часопісах і абавязкова — спецыяльнымі брашурамі аб беларускай савецкай музыцы. Праблема гістарычна арганічна ўваходзіць у кола задач спецыялістычнай эстэтыкі. Аналіз сучаснага мастацкага вопыта, жывое асветленне ўсіх музыкальных каштоўнасцяў, створаных чалавечтвам, навуковае раскрыццё сутнасці твора чага метада класікаў, характарыстыка гістарычных стыляў і іх станаўленні — усё гэтыя пытанні надзённа-жыццёвыя, важныя, якія ўзбагачаюць сучасную мастацкую свядомасць. Такія-ж важныя і не-

публіцыстыцы. Неразумнасць гэтай творы ідэалогіі, бо ці магчыма перадаваць мэтафізічная навука, якая старонца задач публіцыстычных? З другога боку, ці магчыма грамадска-карысная, аўтарытэтная музыка-крытычная дзейнасць, якая не падмацоўваецца з'яўляюцца навукова-тэарэтычнымі і дэяўнымі? Адрыў ад агульных і важнейшых задач савецкай музыкі надзвычай абмяжоўвае магчымасць і перспектывы самой музыкальнай навуцы, абмяжоўвае і збядняе ўсю сістэму савецкага музыказнаўства.

Крыніца жыццёвасці і развіцця нашай тэорыі — яе непарыўная сувязь з нашай практыкай. Смелая пастаноўка і распрацоўка музыка-эстэтычных праблем — надзённая неабходнасць.

Выпрацоўка выразных эстэтычных разуменняў і крытэрыяў, развіццё і узбагачэнне марксісцка-ленінскага метада пазнання музыкальнай з'яў і законамернасцяў узбройваюць армію савецкіх музыкантаў у барацьбе супроць чужых і варожых напуплываў.

У святле нашых высокіх ідэйна-эстэтычных ідэалаў асабліва недапушчальным з'яўляюцца рэцывы фармалізма ў творах некаторых нашых кампазітараў. Слабымі ў ідэйным і мастацкім адносінах выглядаюць спектаклы лінейна і «навабахіанства».

На Захадзе буржуазныя іскі шалюць у сваіх імкненнях зганьбіць савецкае музыкальнае мастацтва. Яны ўслаўляюць усё адмоўнае ў творчасці Пракоф'ева, Шостакавіча, Хачатуряна і Мяскоўскага.

Мы абавязаны разбіць ілжывыя тэндэнцыі меркаванняў прадных музыказнаўцаў Захада, які імкнуцца зняславіць савецкую культуру.

У Францыі і ЗША квітнеюць «новыя» музыкальныя плыні, прасякнутыя містыкай і цемрашальствам. Новазьялены французскі «геній» Аліфе Мессіна піша праграмы творы на абсалютна безжыццёвыя містычны сюжэты. Ігар Стравінскі, у пошуках сенсацыі, кідаецца ад царкоўнай музыкі да цыркавога-балана і назад да сярэднявекова. Нават у асяроддзі прагрэсіўных музыкантаў усё яшчэ моцна экстрамісіяны тэндэнцыі, уплываючы ў тым, што новая рэвалюцыйная музыка абавязкова павінна стварацца на аснове нечужаных, штучна вынайдзеных мадэрнісцкіх прыёмаў.

Нашы работы павінны разбіваць гнілое дэкадэнцкае мастацтва, раскрываць яго ідэйны марам, яго эстэтычнае убства.

«Каму, як не нам, — краіне перамогшага сацыялізма, — гаворыць тав. Жданаў, — дапамагчы нашым зарубежным сябрам і братам асветліць сваю барацьбу за новае мадэрнае святло навуковай сацыялістычнай свядомасці, каму, як не нам, адукаваць іх і ўзброіць ідэйнай зброяй марксізма!».

Памыляюцца ты, хто маркуе, што ў сацыялістычным грамадстве няма супярэчнасці, што ў гэтым грамадстве замірае барацьба процілегласці, барацьба паміж старым і новым, паміж тым, што аджывае і развіваецца. Гэтая барацьба штодзённа адбываецца і ў нашай музыкальнай творчасці і музыкальнай навуцы. Без барацьбы нельга пераадолець і адставанне нашай тэарэтычнай думкі. Але, як указвае тав. Жданаў, «наша партыя ўжо даўно знайшла і паставіла на службу сацыялізму тую асабліваю форму раскрыцця і пераадолення супярэчнасці сацыялістычнага грамадства... якая называецца крытыкай і самакрытыкай».

Паслядоўна і планмерна разгорваючы навуковую і творчую крытыку і самакрытыку, шырока выкарыстоўваючы навуковыя дыскусіі і абмеркаванні, мы здолеем рушыць перад распрацоўку надзённых пытанняў савецкай музыкальнай эстэтыкі.

Мы стамі на грані новай эпохі ў развіцці нашай музыкальнай культуры. Залучы, пастаўлены перад намі ЦК нашай партыі, велізарныя. Калі мы ўсёядомым высокім запатрабаванні, якія прад'яўляе савецкі народ да музыкальнай творчасці, і адкінем са свайго шляху усё тое, што паслабляе нашу творчасць і перашкоджае яе развіццю, — можна не сумнявацца, што мы апраўдаем той давер, які аказвае нам партыя і наш народ.

* Друкуецца ў скорочаным выглядзе.

На агульным сходзе кампазітараў Беларусі

3 18 па 20 сакавіка адбыўся сход кампазітараў Беларусі, прысвечаны абмеркаванню Пастановы ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба» В. Мурадзі. З дакладам «Пастанова ЦК ВКП(б) аб оперы В. Мурадзі «Вялікая дружба» і задчы беларускіх кампазітараў» выступіў А. Багатыроў.

Пасля даклада пачаліся спрэчкі. — Пастанова ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба», — гаворыць Г. Цітовіч, — вызначае асноўныя крытэрыі у падыходзе да ацэнкі музыкі народнасцю.

Гаворачы аб народнасці музыкі, Цітовіч звяртае ўвагу кампазітараў на глыбейшае вывучэнне музычнага фальклору. Пакуль што сур'ёзна працуюць над зборам і апрацоўкай народных песень толькі Р. Шырма, Н. Сакалоўскі, Саюз савецкіх кампазітараў БССР у сваёй рабоце яшчэ мала ўвагі аддае народнай песні. Не лепшае становішча ў кансерваторыі і музычным вучылішчы, дзе ў навуцкіх працэсах адсутнічае знаёмства з музычным фальклорам.

Значную ўвагу сваёй выступлення Г. Цітовіч аддае пытанню стварэння рэпертуара для калектываў мастацкай самадзейнасці. Час таксама падумаць і аб стварэнні ансамбля ці хора народнай песні. Аддзельныя кадры для іх можна ўзяць з вядомых народных хораў.

— Пастанова ЦК ВКП(б), — гаворыць І. Жыновіч, — з усёй глыбінёй выкрыла нашы недахопы. Я хачу спыніцца толькі на тым пункце Пастановы, дзе гаворыцца аб зняважлівых адносінах некаторых кампазітараў да папулярнай музыкі для народных інструментаў. Такія адносіны мелі месца і сярод беларускіх кампазітараў. У нашай рэспубліцы ёсць цымбальны аркестр, які карыстаецца заслужаным пошухам у слухачоў. Але творы спецыяльна для цымбалаў, акрамя Р. Пукста, Д. Камінскага і часткова М. Аладава, мала хто піша. У нас чымусьці не лічыцца з тым, што цымбалы даюць шырокую магчымасць для выканання народнай музыкі.

Аб вялікім значэнні Пастановы ЦК ВКП(б) гаворыць у сваім выступленні П. Падкавыраў. Ён зазначае, што беларускія кампазітары пазбеглі буйных фармалістычных памылак толькі таму, што яны ў сваёй творчасці шмат увагі аддавалі беларускай народнай песні. Аднак элементы фармалізма, на яго думку, былі ў творчасці некаторых кампазітараў і, нават, у поглядах на народную песню. Так, Д. Лукас лічыць, што апрацоўку народнай песні трэба рабіць, выходзячы толькі з дававай асноў. Гэта няправільна, бо ў песнях апошніх стагоддзяў народ не прытрымліваўся форм старажытных ладоў. П. Падкавыраў да народна-песеннай культуры не разглядаўся на секцыі музыкантаў, у выніку чаго прапагандаваліся такія песні, замест якіх не вылучыў сапраўдных дум народа.

І. Падкавыраў спыняецца на радзе недахопаў, якія былі ў яго творчасці. Ён гаворыць аб прамернай складанасці другога смічковага квартэта, якая перашкаджае ўспрыманню музыкі, аб недастатковым майстэрстве ў аркестровы першай і трэцяй часткі скардзінага канцэрта, аб недахопах, што

былі ў іншых творах і ў апошніх год выпраўлены кампазітарам.

Аднак П. Падкавыраў не быў самакрытычным. Ён нічога не сказаў аб недахопах фармалістычнага характара, якія ёсць у яго творчасці і якія жорстка крытыкаваліся на многіх сходках работнікаў мастацтва, прысвечаных Пастанове ЦК ВКП(б) аб оперы «Вялікая дружба».

У сваім выступленні Д. Лукас значнае месца адводзіць крытыцы даклада А. Багатырова.

Разгляд становішча беларускай музычнай творчасці, — гаворыць Д. Лукас, — дакладчыкам быў зважаны да разгляду твораў толькі чатырох вядучых кампазітараў. Нічога не было сказана аб творчасці маладых кампазітараў. Больш таго, А. Багатыроў у сваім дакладзе спрабаваў давесці, што некаторым маладым кампазітарам, якія ўжо напісалі оперы, рана было брацца за іх напісанне толькі з той прычыны, што яны быццам-бы яшчэ не падрыхтаваны да гэтага. Такі падыход няправільны. Ён сведчыць аб нежаданні працаваць з маладымі кампазітарамі і дапамагаць іх творчаму росту. Увогуле ў нашым асяроддзі няма прычыповай правільнай крытыкі. У свой час А. Багатыроў выступаў з пахвальнай трыя фармалістычных твораў, якія цяпер ён у дакладзе крытыкуе. Калі абмеркаваўся трэці акт оперы «Кастусь Каліноўскі», то некаторыя таварышы гаварылі, што яна насычана мелодыямі, пранавалі разрабляць яе рэчытывамі, а пазней пачалі сцвярджаць зусім адваротнае. Такія ацэнкі толькі дэзар'януюць маладога кампазітара. Не малаую шкоду ў вызначэнні шляху беларускай савецкай музыкі прынес музыкантаў В. Вінаградаў, які ў мнулым годзе прымаў удзел у рабоце Пленума Саюза савецкіх кампазітараў БССР. Ён тады яшчэ ўхваляў оперу В. Мурадзі «Вялікая дружба» і фармалістычныя творы некаторых беларускіх кампазітараў і тым самым даваў няправільны кірунак нашым творчым ішчухам.

Блытаным і няясным было выступленне музыкантаў М. Шыфрына, які, гаворачы аб барацьбе з фармалізмам, нічога не сказаў аб памылках крытыкі, якая хваліла фармалістычныя творы беларускіх кампазітараў. Больш таго, усю барацьбу супроць праў фармалізма ён звёў да барацьбы з неіснуючай небяспекай прымітыўнага, чым, па сутнасці, ухіліўся ад актуальных праблем нашай музыкі.

— Майстэрства кампазітара, — зазначае В. Яфімаў, — ніколі не павіна быць самацэлю, яно павіна дапамагаць лепшаму паказу рэчаіснасці. Музыка без зместу пакідае быць мастацтвам.

В. Яфімаў крытыкуе творы М. Аладава — «Над ракой Арэсай», «Суровыя дні», «Мадзей за смерць», П. Падкавырава — «Скрыпнін канцэрт», «Струнын квартэт». Усе гэтыя творы, на яго думку, фармалістычныя.

Аб адсутнасці ў музфондзе прычыповага падыходу да набачына твораў кампазітараў гаварыў І. Балюцін.

— Музфонд прытрымліваўся погляду: купляць усё, што напісана. У выніку атрымалася такое становішча, калі з мноства набытых твораў нічога не было выбрана

для выканання. Беларускія кампазітары не напісалі яшчэ добрых раманаў і цікавых арый, якія сяраваў-бы народ усяго Саюза. Прапагандаваліся часамі творы, не эразумелыя народу. З пахучым недаўмення слухала публіка першую сімфонію П. Падкавырава, А. Рэчэнты Б. Смольскі і М. Шыфрына расхвалілі яе, як дасягненне беларускай музыкі. Калі-б музыкантаў сур'ёзна крытыкавалі недахопы, то мы мелі-б сёння значна больш цікавых твораў.

— Мы даходзілі да таго, — гаворыць ён, — што кожны нозы фармалістычны твор лічылі значным дасягненнем. А. Багатыроў заўсёды арыентаваў нас раўняцца на кампазітараў фармалістычнага кірунку. Сябра рэкамендаваў другую сімфонію П. Падкавырава прадставіць на атрыманне Сталінскай прэміі. Вялікую шкоду слухачам рабаў і ч, калі перад канцэртамі выступаў з дакладамі, у якіх захваліваў фармалістычную музыку.

— Пастанова ЦК ВКП(б) шырока і ўсебадыма ахапіла задачы, якія цяпер стаяць перад беларускімі кампазітарамі, — зазначае Я. Цікоцін. — Мы павіны павесці жорсткую барацьбу з фармалізмам у музыцы. Але, гаворачы аб недахопах, нам неабходна вылучаць і тое дадагале, што ёсць у беларускай музыцы, каб правільна арыентаваць кампазітараў. Нельга таксама ставіць знак роўнасці паміж складанасцю і незразумеласцю твора. Складаны твор і опера. Але, яе разумеець і любяць слухачы.

Пастанова ЦК ВКП(б) абудзіла ў народзе яшчэ большую цікавасць да музыкі. Гэтую цікавасць нам неабходна развіваць напісаннем і выкананнем выдатных музычных твораў.

У спрэчках выступілі: Д. Камінскі, В. Алоўнікаў, М. Бергер, І. Нісеніч, С. Нісеніч, М. Аладава, Р. Пукст, В. Гліна.

У рабоце схода прыняў удзел сакратар ЦК КП(б)Б па прапаганды і агітацыі тав. Ізучук М. Г. і намеснік начальніка Кіраўніцтва прапаганды і агітацыі ЦК КП(б)Б тав. Красоўскі Н. І.

Сход прыняў рэзалюцыю, якая накіроўвае кампазітараў Беларусі на напісанне поўназначных і высока якасных твораў, вартых савецкага народа.

Літаратурныя вечары

Палеская абласная бібліятэка рэгулярна праводзіць літаратурныя вечары, канферэнцыі чытачоў, дэбаты, прысвечаныя абмеркаванню найбольш папулярных твораў савецкіх пісьменнікаў.

На канферэнцыях чытачоў была абмеркавана кніга «Маладая гвардыя» А. Фадзеева. Гэтымі днямі абласная бібліятэка арганізавала літаратурны вечар, прысвечаны творчасці вялікага рускага пісьменніка Н. В. Гоголя. Доклад аб жыцці і літаратурнай творчасці пісьменніка зрабіў выкадачкі педагогічнага гучылішча тав. Мураўёў. Уздзельнічалі вечарам тт. Марозава, Зальмін, Кальчэўскі выступілі з мастацкай чыткай твораў пісьменніка. Напрыкладні вечара ў бібліятэцы была арганізавана выстаўка твораў Н. В. Гоголя.

Публічныя лекцыі

22 публічныя лекцыі на розныя тэмы арганізавала ў сакавіку рэспубліканскае Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў у Мінску, Баранавічах, Мазыры і іншых гарадах рэспублікі. Дацэнт фізіка-матэматычных навук Фёдарав прачытаў лекцыю на

тэму — «Энергія атамнага ядра», доктар эканамічных навук Выгодскі — «Імпералістычная экспансія ЗША», кандыдат філалагічных навук Гутараў — «За мастацтва, вартасце савецкага народа». Лекцыі праслухала 6 тысяч працоўных.

Я сам — і пасядзець магу, а вершам — часу шкода: шумець ім трэба на сягугу к калыхаць паходы.

І яго вершы рабілі сваю справу. У адным з сваіх вершаў Максім Танк расказвае аб тым, як аднойчы ў асеннюю слоту да яго ў пакой «прышоў таварыш, звольнены з астрага», і прынёс адтуль вершы В. Таўлая, зашытыя ў сваёй вопратцы. Усю ноч сябры перагаварылі іх, а потым аднеслі ў падпольную друкарню.

Так з-за турэмных кратаў першыя В. Таўлая пранікалі на волю, распаўсюджваліся ў рукапісах, перадаваліся ў падпольных друкарнях.

Як суровыя песні барацьбы, яны знаходзілі жывы водгук у сэрцах чытачоў, клікалі абяздоленых людзей на барацьбу супроць прыгнатыльнасці.

З вялікай радасцю сустраў пэўна ўз'яднанне беларускага народа ў адзіную савецкую дзяржаву.

У вершы «Першамайскія сцягі» выказана гэтая радасць свабоднага чалавека, што сустраў доўгачаканае вызваленне свайго народа і з хваляваннем глядзіць, як зодка залатасці хваляў палочка першамайскія сцягі, якія ў няволі склікалі прыгнечаных людзей «з прасёлочных дарог на шлях вількі».

Цяпер яны, як дужыя арлы, на ветры буйным распасцерлі крылі,

а некалі-ж мы іх, як арлятнік малых, тулілі к сэрцу і ўзятыя вучылі.

Натхнёныя вершы В. Таўлая, напісаныя ім у нашай свабоднай краіне, вылучаюцца незвычайнай чеплянівай шчырасцю і глыбокім пацучым.

Заўчасная смерць перашкодзіла В. Таўлаю ажыццявіць свае творчыя планы.

Зборнік «Выбрачае» невялікі па сваёму памеру, не глядзячы на тое, што гэты пэўна каля двух дзесяцігоддзяў.

Каля сямі год свайго жыцця В. Таўлай прасядзеў у польскіх турмах, дзе свае вершы мог толькі «запісаць у памяць пад зьянне бласкавіц».

Як зазначаў пасля сам паэт: Вершы многія ад гэтага ссвіелі, многіх — і зусім не далічу...

Вершы В. Таўлая, якія, як песні барацьбы, натхнялі прыгнечаны беларускі народ на барацьбу супроць польскіх панав, хвалююць нас і цяпер, праз дзесяць-пятнаццаць год пасля іх напісання. Чытаючы іх, пераконваемся ў тым, што такія вершы не сіевоць ад гучасна.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАВ.
Рэдакацыя: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР (нам. рэдактара), М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. САННІКАВ, П. ПАДКАВЫРАВ, М. БЛІСЦІНАВ.

Сцена са спектакля «Маладая гвардыя» ў пастаноўцы Беларускага Дзяржаўнага тэатра імя Ленінскага камсамола. Фота В. Германа.

„ПОЛЫМЯ“ № 2

Вышаў з друку другі нумар часопіса «Полымя». У нумары з'яшчаны вершы: А. Куляшова — «Комуністы», К. Кірэнкі — «Пісьмо», «Танк на магіле», А. Астрэйкі — «Раніца на аўтазаводзе», Н. Пацкевіча — «Пяцігодку ў чатыры гады», С. Абрадава — «Гвардзейцы», П. Пестрака — «Ялі помніка Лермантаву», «Горы», заканчэнне пазмы М. Калачынскага «Сонца ў блакіце», апошнія раздзелы апавесці Т. Хадкевіча «Вясеніца», ірацый другой часткі апавесці М. Садко

віча і Я. Львова «Георгі Скарэна». У раздзеле літаратуразнаўства надрукаваны артыкулы В. Барысенкі — «Аб некаторых пытаннях беларускай літаратуры», Я. Мазалькова — «Янка Купала ў дні Айчынай вайны», Я. Гарцовіча — «Вобраз большэвіка ў пасляваеннай беларускай прозе».

Публіцыстыка ў нумары прадстаўлена артыкулам Ц. Гарбунова — «Уз'яднанне беларускага народа ў адзіную беларускую савецкую дзяржаву».

„Беларусь“ № 2

Часопіс адкрываецца артыкулам «Трыццацігоддзе Савецкай Арміі». У нумары таксама надрукаваны артыкулы: Е. Сідпанавай — «Вялікі ідэй, ператвораная ў жыццё» (да 100-годдзя «Маніфеста Комуністычнай партыі»), Н. Грашчанкава — «Пачэсны абавязак савецкай інтэлігенцыі» (аб рэспубліканскім Таварыстве па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў), М. Красоўскага — «Гераніна абарона ў Брэсце», Я. Гарцовіча — «Тэма рабочага класа ў беларускай савецкай прозе», М. Смолькіна — «Самуіленак — журналіст»; нарыс

М. Ракітнага — «Перамога Тамары Шкурко»; вершы: М. Танка — «На Даўгаўпільскіх гарцынах», А. Вялікіна — «Ціта», К. Кірэнкі — «Полымя Ленінграда», «Вечар у Псарых», «Альпініст на вяршыні», «Горнае світанне», «Песня», «Вахш», «Дыханне Радзімы», «Стэгі», «Жыццё», «Карагач», урывак з апавесці П. Пестрака — «Сустрэнемся на барыкадах» і інш.

У раздзеле бібліяграфіі змешчана рэцэнзія Я. Усікава «Разам з народам» — аб зборніку вершаў М. Засіма «Ад шырага сэрца».

ПРЭМІРАВАНАЯ БІБЛІЯТЭКА

У рэспубліканскім сацыялістычным спарбніцтве культурна-асветных устаноў за другое паўгоддзе 1947 года Старобінскай раённай бібліятэцы, Бабруйскай вобласці, прысуджана трэцяя прэмія.

— Кнігаў мы заваявалі шлях да сэрца чытача, — гаворыць загадчык бібліятэкі тав. Смоліч. І гэз сапраўды так. Бібліятэка здолела прывесці ў чытачоў любоў да кнігі.

Звыш 750 пастаянных чытачоў абслугоўвае Старобінская раённая бібліятэка. Штодзённа тут атрымоўваецца літаратуру 75 — 80 чалавек. Да паслуг чытачоў — каля 4 тысяч кніг і брашур, сярод якіх значная колькасць грамадска-палітычнай, сельскагаспадарчай, навуковай і мастацкай літаратуры.

Бібліятэка праводзіць вялікую масавую работу, адбылося абмеркаванне «Аповесці аб сапраўдным чалавеку» Б. Палаявога і «Маладой гвардыі» А. Фадзеева.

За другое паўгоддзе 1947 года праведзена 48 гутарак на розныя тэмы.

Пры дапамозе актыва чытачоў арганізавана вітрына, прысвечаная пяцігадоваму плану аднаўлення і развіцця нашай Рэспублікі. Цяпер бібліятэка рыхтуецца да вясновай службы і камплектуе бібліятэцы для пасылкі іх у калгасы.

Абмеркаванне студэнтамі спектакля „Гуарыятар правінцы“

Гэтымі днямі ў лекторыі Беларускага Дзяржаўнага Універсітэта было праведзена шырокае абмеркаванне спектакля «Гуарыятар правінцы» (пастаноўка Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра Я. Я. Купала).

На абмеркаванні прысутнічалі актывісты, якія заняты ў спектаклі. Рэжысёр заслужаны артыст БССР К. Саннікаў каратка расказаў, якія ажыццяўлялася пастаноўка спектакля. Аб сваёй рабоце над ролямі гаварылі народны артыст БССР Ул. Уладзімірскі, заслужаны артыст БССР Л. Шышко, артысты Б. Уладзімірскі і Б. Дакальскія.

Пасля гэтага выступілі многія студэнты, якія выказвалі цікавыя заўвагі і меркаванні адносна выканання асобнымі актывістамі роляў.

Як суровыя песні барацьбы, яны знаходзілі жывы водгук у сэрцах чытачоў, клікалі абяздоленых людзей на барацьбу супроць прыгнатыльнасці.

З вялікай радасцю сустраў пэўна ўз'яднанне беларускага народа ў адзіную савецкую дзяржаву.

У вершы «Першамайскія сцягі» выказана гэтая радасць свабоднага чалавека, што сустраў доўгачаканае вызваленне свайго народа і з хваляваннем глядзіць, як зодка залатасці хваляў палочка першамайскія сцягі, якія ў няволі склікалі прыгнечаных людзей «з прасёлочных дарог на шлях вількі».

Цяпер яны, як дужыя арлы, на ветры буйным распасцерлі крылі,

а некалі-ж мы іх, як арлятнік малых, тулілі к сэрцу і ўзятыя вучылі.

Натхнёныя вершы В. Таўлая, напісаныя ім у нашай свабоднай краіне, вылучаюцца незвычайнай чеплянівай шчырасцю і глыбокім пацучым.

Заўчасная смерць перашкодзіла В. Таўлаю ажыццявіць свае творчыя планы.

Зборнік «Выбрачае» невялікі па сваёму памеру, не глядзячы на тое, што гэты пэўна каля двух дзесяцігоддзяў.

Каля сямі год свайго жыцця В. Таўлай прасядзеў у польскіх турмах, дзе свае вершы мог толькі «запісаць у памяць пад зьянне бласкавіц».

Як зазначаў пасля сам паэт: Вершы многія ад гэтага ссвіелі, многіх — і зусім не далічу...

Вершы В. Таўлая, якія, як песні барацьбы, натхнялі прыгнечаны беларускі народ на барацьбу супроць польскіх панав, хвалююць нас і цяпер, праз дзесяць-пятнаццаць год пасля іх напісання. Чытаючы іх, пераконваемся ў тым, што такія вершы не сіевоць ад гучасна.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАВ.
Рэдакацыя: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР (нам. рэдактара), М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. САННІКАВ, П. ПАДКАВЫРАВ, М. БЛІСЦІНАВ.

КАШТОЎНАЯ ІНІЦЫЯТЫВА

У гэтым годзе камсамоўцы вёскі Скурата, Івацэўскага раёна, Брэсцкай вобласці, выявілі каштоўную ініцыятыву. Яны рашылі сваімі сіламі радыёфікаваць вёску і звярнуліся з пісьмом да ўсіх камсамоўцаў і моладзі вобласці падтрымаць іх пачыны.

На працягу дзесяці дзён моладзь вёскі Скурата працавала на нарыхтоўцы і ўстаноўцы слупоў, пракладвала радыёлінію. Іх праца дала станоўчыя вынікі. Камсамоўцы змантравалі і першы рэпрадуктар устанавілі ў хаце васьмідзесяцігадовага селяніна Мікалая Мікалевіча Кароль. Амаль усе хатныя вёскі сабраліся ў гэты вечар паслухаць Маскву.

Да міжнароднага свята — 1 мая скуратаўскія камсамоўцы рашылі радыёфікаваць усю вёску. Апрача гэтага, яны абавязаліся дапамагчы камсамоўцам вёсак Вялючы і Запольна правесці работы па радыёфікацыі.

Хутка гэтая вестка абляцела ўсе вёскі вобласці. Абмеркаваўшы пісьмо скуратаўцаў, бюро райкома камсамола Ружанскага раёна прыняло рашэнне падтрымаць іх пачыны. Узначаліць гэтую работу бюро дараўліча тав. Джарда.

Першымі ў раёне да радыёфікацыі прыступілі камсамоўцы вёскі Малочкі. Дваццаць юнакоў і дзяўчат выехалі ў Ружанскую пунчу нарыхтоўваць слупы. Работу моладзі па праводцы лініі і маніраванню радыёсеткі ўзначаліў начальнік раённай канторы сувязі Каршуноў. Праз два тыдні ў хатах вёскі Малочкі загаварыла радыё.

Горача адгукнуліся на пачыні скуратаўцаў камсамоўцы і несаюзныя моладзь Маларыцкага, Кобрынскага і іншых раёнаў.

Усесаюны агляд тэатральнай самадзейнасці

ВЦСПС і Камітэт па спразах мастацтва пры Савецкім Міністэрстве СССР правялі усесаюны агляд спектакляў тэатральнай самадзейнасці рабочых і служачых.

У аглядзе ўдзельнічала звыш 30 тысяч самадзейных тэатральных калектываў.

П'еса „Ірынка“ на сцэне тэатра імя Ленінскага камсамола БССР

У тэатры імя Ленінскага камсамола БССР адбылася прэ'ера спектакля беларускага драматурга К. Чорнага «Ірынка». Новая пастаўка была цэпла сустрагана гледачамі.

Ліст у рэдакцыю

Знявага гледача

Так можна было-б назваць палатно ў залатой раме «Вызваленне з наводзі», работы Я. Красоўскага.

... Гарадская вуліца, недзе ў Германіі. На вуліцы — натоўп. Усе абдымаюцца, цялюцца і ўсім-хваюцца. Усе каго вызывае — не аразумець. Хто змяшала, як у час будаўніцтва Вавільонскай вежы.

Пародні план, Трое. Саржант-паранчынскі з пляшч-палаткай, што нехайна звісае цераз плячо; дзючына падкрэслена заходне-еўрапейскага тыпа, зусім не падобная на доўгім паланянку, і дзючына ў доўгім кажуху. Апошняя стаць нібы ў стадыі самамбудзізма, ці поўнай застыгласці.

Далей — польскія ваенныя; сляпы старыя. Увесь левы бок карціны губляецца ў цемры. Што там намалювана — немагчыма разабраць. У левым ніжнім куту — рускія драбіны (за паўтары тысячы вёрст ад Расіі). На другім плане — вайсковец са зброй «на перавесі», адзясца, ваенна-паловыя немцы.

Хто і каго вызваліў? Дзе вызвалены і дзе вызваліцелі? Калі я разглядаў гэтую карціну Красоўскага, невядомы глядач, што стаў побач са мною прагаварыў: «Ці-то базар, ці-то мабілізацыя — нічога не разумею, а працячыць, як гэтая карціна завецца, не магу: задужа маленькія літары».

Хто даў права зневажыць гледача і вышываць такі «твор»? Хіба так адбывалася вызваленне палонных савецкіх людзей з крывавых лап Гітлера ў Мюнхене або ў Франкфурце, Бярліне ці Дрэздэне, у Кенігсбергу або ў Дуйсбургу? На гэтае пытанне мастак Красоўскі адказаць не здолеў.

Савецкі глядач патрабуе поўнацэннага, змястоўнага і хвалюючага творы, а не мазію. Гвардыі старшыня С. ПАТУПЧЫК, уздзельнік бабў ў Германіі.

М. АЎРАМЧЫК

ПЕСНІ БАРАЦЬБЫ

Вяліччя Таўлай напісаў мала. Але тая многія вершы паэта, што на працягу апошніх год друкаваліся на старонках рэспубліканскіх газет і часопісаў і змешчаны ў кніжцы «Выбрачае», хвалююць нас глыбей свайго пацучы, захваліўшы сваім майстэрствам.

Вяліччя Таўлай прапшоў кэроткі, але надзвычай змястоўныя жывыя шляхы. Паэт разам з другімі прадстаўнікамі рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі з юнацкіх год змагаўся за вызваленне свайго народа ад уціску польскіх панав.

Ціплай, себцікай жменей мы шыра жывіць раскідалі, каб вясна расвіла для людзей і на гэтай пакутанай зямлі, — гаварыў В. Таўлай аб сваіх таварышах на агульнай справе.

... улюб'юшыся насмерць у шляхі, пракладзеныя ў заўтра, навуцкім пэсню разумець, што ў змаганні і загінуць варты. Такія песні барацьбы былі падлімяныя вершы паэта, поўныя янавісці да прыгнатыльнасці. У гэтых вершах старанна адліфаваны

кожны радок, кляпатыла ўважана кожнае слова.